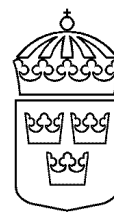

Riksdagens protokoll

1999/2000:23

Tisdagen den 2 november

Protokoll
1999/2000:23

Kl. 14.00 – 15.26

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 26 och 27 oktober.

2 § Meddelande om aktuell debatt

Andre vice talmannen meddelade att på begäran av Miljöpartiet de grönas riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om barnkonventionen och dess roll i beslutsprocessen vad gäller asylärenden anordnas *den 4 november kl. 12.00*.

Från regeringen skulle statsrådet Maj-Inger Klingvall delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Begäran om aktuell debatt

Miljöpartiet de gröna begär att en aktuell debatt anordnas om barnkonventionen och dess roll i beslutsprocessen vad gäller asylärenden. Anledningen är den osäkerhet som råder över barnkonventionens roll i förhållande till andra konventioner som t.ex. Dublinkonventionen. En osäkerhet som blivit tydlig i fallet med barnen Demir i Bohuslän.

Stockholm den 27 oktober 1999

Miljöpartiet de gröna

Marianne Samuelsson

Gruppledare

3 § Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 4 november kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsminister Göran Persson, jordbruksminister Margareta Winberg, statsrådet Mona Sahlin, utbildningsminister Thomas Östros och statsrådet Lars-Erik Lövdén.

4 § Svar på interpellation 1999/2000:29 om Västerleden i Stockholm

Anf. 1 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Lennart Daléus har ställt fyra frågor om Västerleden i Stockholm. Jag ska besvara dessa i tur och ordning.

1. Står överenskommelsen mellan Centerpartiet och regeringen om Dennispaketets upplösning från 1997 fast?

Som Lennart Daléus påpekar ingick Västerleden i det tidigare Dennispaketet. När Dennispaketet upplöstes 1997 beslutade riksdagen att Västerleden skulle hanteras inom ramen för det nationella stamvägnätet. Svaret är därför att överenskommelsen står fast.

2. Avser regeringen att tillmötesgå Stockholms läns landstings begäran om regeringsbeslut som möjliggör Västerledens utbyggnad?

Stockholms läns landsting har i en skrivelse till mig hemställt att Västerleden ska byggas ut med stöd av alternativ finansiering. Regeringen ser alternativ finansiering av infrastrukturobjekt som *ett* intressant sätt att sprida risktagande och ta till vara den privata sektorns kompetens. Vi kommer att noga gå igenom och överväga möjligheter till alternativ finansiering. En stor mängd objekt har av olika intressenter förts fram som lämpliga för denna typ av finansiering. Västerleden i Stockholm är ett av dessa. Då ärendet således är under beredning i Regeringskansliet är det inte möjligt att i dag svara på frågan.

3. Är regeringen beredd att medverka till Västerledens utbyggnad trots att den hotar betydande natur- och kulturvärden i Stockholmsregionen?

Vad gäller Västerledens hot mot natur- och kulturvärden finns det en lagstadgad process enligt bl.a. miljöbalken som föreskriver hur avvägningen mellan olika intressen ska ske. Om en finansiering av Västerleden beslutas går denna planerings- och prövningsprocess i gång, parallellt med utrednings- och projekteringsarbetet. Mot bakgrund av att finansieringen ännu är oklar och planerings- och prövningsprocessen ännu inte startats är det för tidigt att nu ta ställning till om regeringen är beredd att medverka till Västerledens utbyggnad.

4. Är regeringen beredd att ignorera resultatet i den folkomröstning om Västerleden som hölls 1991?

Den lokala opinionens åsikt om Västerleden har självklart betydelse för våra eventuella ställningstaganden. Men samtidigt måste man komma ihåg att trängselsituationen på Stockholms genomfarter och infarter drabbar trafikanter från hela länet, inte bara Ekerö. Stockholm är beroende av ett transportsystem med god tillgänglighet och tillförlitlighet för att kunna fungera som storstad. Samtidigt måste hänsyn tas till övriga transportpolitiska mål som t.ex. en god miljö och en säker trafik. Frågan om Stockholms transportsystem är därför av stor regional och nationell betydelse. I planeringen av vägar tillvaratas lokala intressen genom ett flertal samrådstillfällen under processens gång. Min bedömning i det här

fallet är att folkomröstningens resultat inte är något hinder för ett framtida eventuellt beslut om utbyggnad av en förbifart väster om Stockholm.

Prot.
1999/2000:23
2 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 2 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret, som innehöll en del självklarheter men ändå gav en bild av vad regeringen anser.

Jag måste också ställa några frågor till, en del av lite mjukare karaktär och en del lite mer spetsiga. Den första och lite mjukare frågan blir om näringsministern någon gång har befunnit sig i Lovöns kulturlandskap eller i lugnet i Grimstaskogen. Har han själv känt behovet av att i de stora tätorterna ha gröna lungor och gröna kilar och behovet av att se till att storstadsmänniskan har en god natur- och kulturmiljö?

Fru talman! Om man riktigt har känt det här, talar man i andra termer än statsrådet gör när han säger att det ska vara en lagstadgad process med samråd, om man ska ge sig på natur- och kulturvärdena. Så är det naturligtvis enligt lagstiftningen, men det är här lite en fråga om att skaffa sig en känsla för vad storstadsmänniskan och storstadsmiljön kräver.

Det är klart att det som vi kan kalla betongpolitik är storstadsfientlig, och det kan också sägas att med en aktiv regionalpolitik hade förutsättningarna för att hålla Västerledens trafikströmmar borta varit annorlunda.

Fru talman! Låt mig så gå in lite på det som statsrådet svarade. Han säger att överenskommelsen från 1997 står fast, men ändå håller han öppet för att en vital del av Dennispaketet, nämligen Västerleden, ska kunna bli av. Man måste då lite tydligare fråga sig hur det kommer sig att statsrådet över huvud taget försvarar existensen av ett projekt som i sig, allt annat lika, beräknas öka vägtrafikarbetet i Stockholms län med ca 3 %, samtidigt som vi har oerhörda problem med att klara koldioxidmålet. Hur kan man försvara ett sådant projekt eller åtminstone hålla öppet för det?

Den andra viktiga frågan är vem som kommer att drabbas ekonomiskt om man på det här sättet åtminstone bakvägen satsar statens pengar på ett samhällsekonomiskt väldigt olönsamt projekt.

Fru talman! Detta leder fram till en sammanfattande fråga. Ärendet är nu under beredning, och ministern säger att han då inte kan svara på frågan hur han ställer sig till landstingets begäran. Det är väl i någon formell mening riktigt, men kan inte Björn Rosengren tala om vad han egentligen tycker i den här frågan? Det är, fru talman, inte förbjudet för ministrar att tycka i en fråga som under mycket lång tid har tuggats och ältats i den politiska processen.

Fru talman! Jag blir vidare lite orolig över vad Björn Rosengren säger om den kommunala demokratin. Det innebär i klartext att han och regeringen anser att folkomröstningsresultatet kan köras över, om man vill bygga ut Västerleden.

Min fråga blir då vad Björn Rosengren anser är innebörden av den folkomröstning som ägt rum och dess resultat. Om den inte innebär att man kan sätta stopp för Västerleden, vilka besked har den gett som statsrådet har brytt sig om?

Fru talman! Jag ska i nästa inlägg komma tillbaka till finansieringen. Näringsministern bör förbereda sig på att berätta lite mer om hur han tänkt sig den finansiering som nu ska äga rum.

Anf. 3 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Fru talman! Medan Lennart Daléus argumenterar för att i stort sett inga vägar ska byggas i Stockholmsregionen, vill jag gå från det andra hållet. Jag trodde att interpellationssvaret skulle innehålla någonting mer konkret om Västerleden, men tyvärr gör det inte det.

Vi vet att befolkningen i Stockholm ökar med 15 000–20 000 personer varje år. Det är bara köer, köer och mer eller mindre trafikchaos. Essingeleden byggdes 1968. Sedan dess har i stort sett ingenting gjorts i Mälarsnittet. Essingeleden byggdes för ca 90 000 bilar per dygn, men tar i dag emot 140 000–150 000 bilar per dygn, om man till detta räknar den nya trafik som tillkommer när Nynäsleden står klar och som ska avleda trafik från Skanstullsbroarna mot Essingeleden. Det är ett kolossalt stort bekymmer.

För någon vecka sedan tog sträckan Arlanda–Stockholm 1 timma och 20 minuter med bil. Dessa trafikförhållanden är helt och hållet oacceptabla. Någonting måste göras.

Därför har jag ett par konkreta frågor. Vad vill regeringen göra för att lösa Stockholms allt svårare trafikproblem? Vilken tidsplan arbetar regeringen utifrån?

Anf. 4 CARL-ERIK SKÄRMAN (m):

Fru talman! Jag hör inte till dem som har medverkat till Dennispaketets haveri. Så här i efterhand är det lite lustigt att påminnas om att Centern hade ett finger med i spelet – men det är inte så lätt att komma ihåg alla detaljer. Men jag kommer däremot ihåg att Västerleden planerades att inte gå genom Lovöns grönområden och genom Grimstaskogen men däremot under. Det skulle bl.a. medverka till att naturreservatet som planerades i Grimstaskogen skulle kunna genomföras.

Det stora haveriet i Dennispaketet var däremot socialdemokraternas svek mot överenskommelsen mot sina avtalspartner. Nu är detta historia, men det har lämnat stora förtroendeklyftor efter sig. Stockholms stora infrastrukturfrågor ligger för färd eller, om man så vill, Stockholms trafikproblem är en helt oharvad träda.

Resultatet av dåvarande Kommunikationsdepartementets, jag törs nästan säga, sabotage mot Dennispaketet ska inte underskattas. Trafikanterna i Stockholm underskattar inte resultatet, dvs. inte de som dagligen sitter i bilköer som aldrig tycks ta slut eller ens ta eftermiddagspaus, och inte heller de 72 % av resenärerna som reser med kollektivtrafiken till arbetet. De upplever dagligen hur deras kollektivtrafik dras med stora kapacitetsproblem. Jag behöver inte ens säga: Gröna linjen. Men jag kan konstatera att det inte lär vara lätt att bygga ut kollektivtrafiken så att den kan öka kapaciteten i någon större utsträckning över den europeiska rekordnivå som Stockholms kollektivtrafik i dag har. Det enda, fru talman, skulle möjligen vara att man med hjälp av bussar på nybyggda vägar ökar kollektivtrafikens kapacitet.

Förr har hotande trafikinfarkter i Stockholmstrafiken klarats med hjälp av nya vägar. På 30-talet kom Västerbron och Tranebergsbron till. På 60-talet avlastade Essingeleden Västerbron, och S:t Eriksgatan kunde återigen användas på ett anständigt sätt. Essingeleden minskade andelen genomfartstrafik från 50 % till 22 % i innerstaden.

Stockholm tar varje år emot 15 000–20 000 nya invånare som har svårigheter att få arbete i mellansvenska bruksbygder och i norrländska basindustrier. Det är tragiskt att vissa delar av vårt land på det sättet avfolkas, men det är glädjande att det är någonstans som det finns arbete. Det är tragiskt att regeringen och dess stödpartier, i den här frågan inkluderande Centerpartiet, har så svårt att medverka till att Stockholm får en övergripande lösning på trafikproblemen. Det är nödvändigt att lösa trafikproblemen för att kunna öppna nya områden för bostadsbyggande och därmed kunna ta emot de nytilkommande medborgarna.

De nya stockholmarna har haft nog med problem hemmavid, där de många gånger har fått gå lång tid utan jobb. Ska de, när de så flyttar till huvudstaden och får jobb, behöva tillbringa en stor del av sin fritid i bilköer eller med att vänta på en kollektivtrafikapparat som inte klarar sina uppgifter? De nya stockholmarna känner sig manade att flytta till storstaden. Vad har de gjort för ont för att drabbas på det sättet? Bl.a. Västerleden behöver statsmakternas stöd moraliskt och ekonomiskt för att komma något närmare de ekonomiska förutsättningar som råder för vägbyggande i andra delar av landet.

Anf. 5 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Får jag börja med att svara på Lennart Daléus fråga om min känsla för gröna områden och Lovön. Jag är infödd stockholmare. Jag kan Stockholm, och jag är djupt förälskad i alla de gröna fina områden som finns här. När det gäller Lovön och diskussionerna om Västerleden, vill jag hänvisa till vad Carl-Erik Skårman sade om planeringen.

Låt mig få ge en bild av hur det är i Stockholm. Mälaren och Saltsjön delar Stockholm i två jämnstora delar. För bilisterna finns bara fem möjligheter att ta sig mellan de två regiondelarna. Det är via Essingeleden, Västerbron, Centralbron samt via Munkbroleden och Skeppsbron i Gamla stan. Ingen ny kapacitet har tillkommit de senaste 30 åren. Förhållandena har varit likadana sedan Essingeleden och Centralbron byggdes i mitten av 60-talet. Varje dag passerar 320 000 bilar över Saltsjön–Mälarsnittet. Samtliga fem genomfarter är nu maximalt belastade under högttrafiken på morgonen och eftermiddagen.

Det har sagts här att befolkningen ökar med 20 000 personer per år. Utvecklingen har pågått under hela 90-talet. Det innebär att länet under det senaste decenniet har haft en befolkningsökning som är större än invånarantalet i landets fjärde största kommun, Uppsala.

Stockholms befolkningsökning har tillsammans med den allmänna konjunkturuppgången lett till att trafiken på Essingeleden ökat med ungefär 10 % under 90-talet. Eftersom leden är maximalt utnyttjad under högttrafiken blir följden av trafikökningen att högttrafikperioden blir tidsmässigt längre. Beräkningar visar att trängsel råder på Essingeleden ungefär tre timmar per dag. Denna siffra beräknas stiga. För bilisterna innebär detta att man dels riskerar att sitta i långa köer, dels att man dessutom inte kan förutspå vilken tid resan kommer att ta. Både framkomligheten och tillförlitligheten blir således lidande.

Trängseln på Essingeleden innebär inte bara minskad framkomlighet och tillförlitlighet. Även miljömässigt vill jag påstå att den är en stor belastning. Vägverket gjorde förra sommaren en detaljerad studie av trafiksituationen på Essingeleden en slumpmässigt utvald dag. Studien

Prot.
1999/2000:23
2 november

*Svar på
interpellationer*

visade att under morgonens högtrafikperiod tog en bilresa de tolv kilometerna från Bredäng, söder om Stockholm, till Norrtull nästan en timme i anspråk. Medelhastigheten var 14 kilometer i timmen. Bränsleförbrukningen under de fyra långsammaste kilometerna var 2,5 liter per mil, dvs. mer än tre gånger den normala. Det innebär ökat utsläpp av luftföroreningar och koldioxid. Detta är sagt för att ge en bild.

Kollektivtrafiken borde byggas ut och vara bättre. Då får jag vända mig till de moderata ledamöterna i riksdagen som har ett stort ansvar för detta.

Jag vill också säga detta: När vi talar om frågan "Varför gör inte regeringen någonting?" borde man också vända sig till de borgerliga som regerar här i länet och som inte kommer överens om hur man ska göra. Jag kräver faktiskt, om vi ska kunna lösa trafikproblemet och om vi i regeringen ska kunna medverka, att det finns en samstämmighet här i länet.

Jag ska be att få återkomma till kollektivtrafiken.

Anf. 6 LENNART DALEUS (c):

Fru talman! Nu när man hör näringsminister Björn Rosengren prata i fyra minuter blir man ju mycket oroligare än vad man var från början. Jag tror att fru talman delar min uppfattning i detta: Näringsministern säger *icke ett ord* om miljön och de naturvärden som kommer att hotas om Västerleden byggs ut – bara en uppräkningslista av de skäl som skulle tala *för* en utbyggnad av Västerleden: trafikinfarkter, utsläpp, köbildningar, så och så många hundra tusen över Saltsjön–Mälarsnittet osv. Jag hoppas att fru talman noterar det: *Ikke ett ord* om det som ska balanseras åtminstone i den som det heter lagstadgade processen.

Nu hörde jag att Björn Rosengren – och det visste jag ju – känner till Stockholm av egen erfarenhet, milt uttryckt. Men det borde ju leda till att han åtminstone säger någonting om de värden som ska balanseras mot de här trafikspekterna. Hade han gjort det så hade han kommit fram till att det inte bara innebär att man stör – om jag nu ska ta ett försiktigt ord – natur- och kulturvärden. Även om man sedan inte drar fram leden genom alla de gröna avsnitt som vi kan behöva vårda i västra Stockholmsområdet är det ju självklart att de påverkas av den här dragningen.

Men även om Björn Rosengren inte hade nämnt det borde han ju ha kommenterat detta att ökningen av trafiken på det sätt som Västerleden skulle komma att innebära för med sig att vi får avsevärda problem att klara av våra koldioxidmål utöver de problem som vi redan har.

Sedan, fru talman, säger inte Björn Rosengren någonting om hur han med sina utgångspunkter ser på de demokratiska aspekterna, dvs. konsekvenserna av den folkomröstning som har genomförts. Jag ska upprepa den frågan: Vad menar Björn Rosengren att den folkomröstning som har genomförts och som har givit ett tydligt utslag om att de lokalt boende inte vill ha Västerleden har för innebörd? Hur skulle den komma att påverka regeringens ställningstagande?

Jag ska också för ordningens skull, fru talman, modifiera något de frågor som jag har ställt i interpellationen. Jag frågade där om regeringen avser att tillmötesgå Stockholms läns landstings begäran om regeringsbeslut som möjliggör Västerledens utbyggnad. Får jag modifiera det lite, fru talman, och fråga så här: Kan regeringen tänka sig – ligger det alltså

inom möjligheternas ram för regeringen – att tillmötesgå Stockholms läns landstings begäran om att bygga ut Västerleden? Eller kan vi tryggt gå härifrån och säga att denna lösning på den här frågan eller den här begäran är utesluten, därför att regeringen och näringsministern har mycket högt ställda miljöambitioner av egen erfarenhet från de här naturområdena och därför att man rent allmänt vill skydda miljön, och därför är en sådan utgång av den här frågan utesluten? Då skulle vi känna oss lite tryggare i alla fall, när vi går härifrån.

Sedan, fru talman, vill jag övergå till finansieringen. Det är lite dunkelt kring den. Vem ska betala? Regeringen nämner inga detaljer. Man vet inte om det handlar om biltullar eller om det handlar om att man ska få någon del i markvärdestegring – eller blir det som det ofta blir i sådana här lägen, fru talman: Det blir skattebetalarna som får betala de 5, 6 eller 7 miljarder kronor som det här projektet skulle komma att kosta?

Anf. 7 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Fru talman! Jag noterar att den analys som näringsministern gjorde i sitt senaste inlägg mycket väl stämmer överens med den analys av behoven av åtgärder som har gjorts från den moderata sidan.

Jag tog kontakt med Vägverket i dag på förmiddagen, och det visade sig att det, om vi i dag skulle kunna få klart med att få ett besked från regeringens sida, tar mellan fem och sex år innan planläggning, miljöprövning och mycket annat är klart, och sedan tar det fyra, fem, kanske uppåt sex år för att över huvud taget få Västerleden klar. Det här gör ju, fru talman, att det är kolossalt viktigt att vi på något sätt får ett klart besked. Det var därför som jag också ställde två frågor till näringsministern: Vad vill regeringen göra konkret för att lösa Stockholmsregionens svåra trafikproblem, och vilken tidsplan arbetar regeringen med?

Från moderat sida har vi i den partimotion som lämnades i samband med budgeten givit en klar signal om att vi från moderaternas sida är beredda att anslå 30 miljarder under en treårsperiod bara för att öppna möjligheten att kunna komma fram till en överenskommelse med en majoritet i regeringen eller i riksdagen som gör det möjligt att få i gång det här projektet.

Anf. 8 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Statsrådet Rosengren hänvisar till moderata initiativ för att bygga ut kollektivtrafiken, och jag vill erinra om att landstingsrådet Elwe Nilsson i fredags deklarerade att man är beredd att avsätta 2 ½ miljarder kronor per år de närmaste åren för att just bygga ut kollektivtrafiken.

Vad sedan gäller tunnelfrågorna under Lovön ska inte jag lägga mig i den diskussion som statsrådet och Lennart Daléus har, men det *kan* ju leda till att det inte blir några avfarter från tunneln på Lovön, och det kanske vore det bästa sättet att bevara Lovön.

Men Vägverket beräknar att bilköerna kommer att öka mycket kraftigt den närmaste tioårsperioden, och befolkningen kommer att behöva anpassa sitt arbete till trafikköernas storleksordning. Stockholm kommer på det sättet ännu mer att delas i två skilda städer, Stockholm Söder och Stockholm Norr, delade av vallgraven Mälaren, om man inte gör något åt det här, och det gynnar inte integrationen direkt.

Prot.
1999/2000:23
2 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 9 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Till Lennart Daléus vill jag säga att jag har ett stort engagemang och förståelse för natur och miljö. Som Lennart Daléus mycket väl känner till dras det inte en vägstump, inte en meter, utan att det provas enligt miljöbalken. Det är också så att under min korta tid har jag varit med och avstyrat stora vägbyggen just på grund av naturen och miljön och just på grund av att det inte har varit lämpligt att dra en väg där eller där. Lennart Daléus vet mycket väl att alla står inför denna viktiga miljöprovning när någonting ska byggas.

Det jag gjorde var att jag gav en bild av hur trafiksituationen ser ut i Stockholm. Har Lennart Daléus någon gång åkt i en bilkö här i Stockholm? Har Lennart Daléus någon gång varit vid Lovudden och sett hur trafiken ser ut när man ska in från Söder in hit till Stockholm där många av arbetsplatserna finns? Det är kaos!

Och det är klart: Jag säger inte ja till Västerleden, och jag säger inte nej till Västerleden, utan jag har fått en förfrågan, och det är väl rimligt att detta bereds med utgångspunkt i hur trafiksituationen ser ut. *Det* har varit min utgångspunkt.

När det sedan gäller finansieringen vill jag säga att vad vi prövar är en s.k. PPP-lösning, dvs. att hitta både offentlig och privat finansiering. Hur det exakt ska se ut kan jag inte svara på – kunde jag det så skulle jag det – utan det utreder vi, och det bereder vi också på Regeringskansliet.

Vad sedan gäller att moderaterna här har en motion om 30 miljarder för att klara av trafiksituationen i Stockholm – ja, det är imponerande. Men mig veterligt kommer det sig av att de ska ta bort Botniabanan och lite annat som ska skäras bort i budgeten. Så har jag uppfattat det. De här 30 miljarderna kan ju inte moderaterna ta från himlen, utan någonstans måste de skäras, och då tycker jag inte att det är så imponerande.

Stockholm är Sveriges huvudstad. Stockholm konkurrerar med andra huvudstäder. Det är viktigt att Stockholm ges möjligheter att utvecklas på ett sådant sätt att vi har en fungerande arbetsmarknad här.

För att få en fungerande arbetsmarknad måste vi ha en trafiksituation som är något så när normal. Om detta leder till att vi måste bygga ut Västerleden eller ej vill jag återkomma till.

Anf. 10 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Man söker lugn och ro och trygghet i livet. Så förstörs det plötsligt när Moderaterna från sin sida faller och gör som Björn Rosengren sade: Vi gör samma analys. Då börjar det bli illavarslande när Socialdemokraterna och Moderaterna gör samma analys av Dennispaketets upplösning, det Dennispaket om vilket Centerpartiet och Socialdemokraterna i sin tur var överens.

Jag ska för tydlighetens skull säga, fru talman, att jag menar att planerandet av Västerleden på alla sätt strider mot de tankar som låg bakom Dennispaketets upplösning. Det strider mot tankegången att inte ha den typen av storskaliga lösningar på trafiken i Stockholm. Det är självklart att jag också har suttit i bilköer i Stockholm, visst har jag gjort det. Men jag ser inte att utvecklingen av ytterligare trafikapparater av det storskaliga slag som näringsministern sade är en normal trafiksituation. Vad är en normal trafiksituation enligt näringsministerns bedömning? Det är

självlklart att det innebär att vi måste ta större hänsyn till de värden som finns bl.a. runt det som är tänkt att vara Västerleden.

Jag ska summera för egen del – jag fick inget svar på mina frågor. Det är uppenbart att regeringen kan tänka sig att säga ja till Västerleden. Det råder ingen tvekan om detta. Man kan tänka sig att kunna medverka till utbyggnaden, trots att den hotar natur- och kulturvärden. Det är uppenbart att regeringen ignorerar, inte bryr sig om, den folkomröstning som fick en majoritet och som sade nej till utbyggnaden av storskaliga trafikprojekt.

Anf. 11 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag får återkomma till kollektivtrafiken. Två av tre som åker till innerstaden åker kollektivt. Därav kan man säga att vi i en internationell jämförelse har en hög frekvens när det gäller att utnyttja kollektivtrafiken. Det är glädjande att höra att man ska bygga ut och rusta upp den ytterligare. Det finns behov av det. Därav följer också att även om vi bygger ut och gör kollektivtrafiken kraftfullare måste vi ändå ta ställning till att bygga ut vägnätet. Vi kommer inte att klara trafiksituationen annars.

Jag håller inte med Moderaterna. Jag försöker att beskriva fakta. Om sedan någon annan tycker att det är rimligt får jag acceptera det. Jag beskriver en faktabild: så här ser det ut. Det är svårt att förneka detta.

När det gäller natur- och kulturvärden kommer jag inte att bidra till att man bygger stora vägnät eller trafikapparater som slår sönder, inte tar hänsyn till eller värnar natur- och kulturvärden. Det gör inte vi. Det kan Lennart Daléus känna sig helt lugn i. Om sedan ett lokalt intresse har en stark trygghet i och omfattas av ett starkt engagemang och innebär att man värnar någonting verkligt när det gäller natur- och kulturvärden, kan man inte köra över det. Men det finns också nationella viktiga värden som ibland måste sättas över det lokala intresset om detta land ska fungera. Det är detta jag försöker ge uttryck för. Jag har inte tagit ställning till Västerleden; det vill jag avslutningsvis säga. Den frågan bereds, och den vill jag återkomma till.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1999/2000:31 om arbetslösheten

Anf. 12 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Ragnwi Marcelind har frågat mig vad jag avser att göra för att mildra de dramatiska effekter som uppstått i Gävleborgs län till följd av indragningen av arbetsmarknadspolitiska medel och att fler blir socialbidragsberoende i länet. Vidare frågar Ragnwi Marcelind vad jag avser att göra för att komma till rätta med långtidsarbetslösheten och för att de arbetshandikappade inte ska drabbas.

Ragnwi Marcelind påstår att jag inte har satt mig in i konsekvenserna av de indragna medlen för arbetsmarknadspolitiken. Jag ska därför upprepa det jag sagt i tidigare svar. Jag följer utvecklingen mycket noga, och

Prot.

1999/2000:23

2 november

Svar på

interpellationer

jag är djupt oroad av de rapporter som kommer från vissa län om att medlen är slut och att människor riskerar att fara illa.

Orsaken till att regeringen minskade Arbetsmarknadsverkets åtgärdsanslag var att den totala arbetslösheten i Sverige har sjunkit kraftigt under det senaste året. Jag vet också att den starka tillväxt som Sverige för närvarande upplever inte kommer alla regioner och individer till del, Gävleborgs län som fortfarande har en hög arbetslöshet är ett sådant exempel.

De arbetsmarknadspolitiska medlen fördelas av AMS mellan länen. Vid fördelningen tar AMS hänsyn till de regionala arbetsmarknadernas förutsättningar. Förutsättningarna mellan länen beaktas alltså noga då AMS och länsarbetsnämnderna fördelar de arbetsmarknadspolitiska medlen. Samma hänsyn till de olika länens arbetsmarknadssituation görs självklart då det är fråga om ett indrag.

Ett antal län har haft mycket svårt att anpassa sig till de nya förutsättningarna, däribland Gävleborgs län. I september, dvs. efter nio månader av budgetåret, hade Gävleborgs län förbrukat över 85 % av sina medel. Denna kraftiga medelsförbrukning kan omöjligt förklaras av regeringens indrag.

Regeringen har dock sett allvaret i denna situation och har därför den 9 september beslutat att AMS får en höjd anslagskredit med 640 miljoner kronor att fördela till länen. Detta innebär att AMS ekonomiska beslutstrymme för åtgärder i år är större än de utgifter AMS hade förra året. Gävleborgs län är ett av de län som fått en utökad anslagskredit. Länet har fått den höjning av anslagskrediten som man har begärt, bl.a. för att klara utförsäkringarna.

Jag har sagt att antalet utförsäkrade inte ska få öka på grund av medelsbrist. Arbetsmarknadsverket har bl.a. genom den förhöjda krediten möjlighet att förhindra att antalet utförsäkrade ökar. Hittills under detta budgetår är antalet utförsäkrade klart lägre än föregående budgetår. Detta gäller även för Gävleborgs län.

Vad gäller långtidsarbetslösa vill jag säga att det är viktigt att de nu får del av konjunkturuppgången och får riktiga jobb. Det gäller främst de som varit inskrivna långa tider vid arbetsförmedlingarna. Det antalet minskar nu, även i Gävleborgs län. Det är glädjande, och minskningen bör kunna bli ännu kraftigare med det förhöjda anställningsstödet.

Jag vill nu också tydligt klargöra för Ragnwi Marcelind att regeringen inte har minskat anslaget för särskilda åtgärder för arbetshandikappade med 200 miljoner kronor. Anslaget har förstärkts med 90 miljoner kronor under innevarande budgetår och kommer att förstärkas med ytterligare 30 miljoner nästa år. Det som har hänt är att Arbetsmarknadsverket överskred budgeten med ca 300 miljoner kronor förra året. Det betyder att AMV de kommande budgetåren måste minska sina utgifter med ca 210 miljoner kronor för att komma i balans. Hur denna minskning ska fördelas tidsmässigt och geografiskt är en fråga för AMS.

Jag vill också tillägga att AMS har i uppdrag att utveckla metoder, kompetens samt uppföljnings- och utvärderingsinsatser för hanteringen av åtgärden lönebidrag.

Mot denna bakgrund finner jag inte någon anledning att nu vidta några ytterligare åtgärder med anledning av Ragnwi Marcelinds interpellation.

Anf. 13 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Björn Rosengren för svaret, även om jag tvingas inse att vi inte ser på arbetsmarknadsproblemen i Gävleborg på samma sätt. Jag förstår inte heller allt i Rosengrens resonemang.

I början av oktober fanns det 12 662 arbetssökande i Gävleborg, varav 4 319 i Gävle. Antalet anmälda platser i länet var den 10 augusti 1999 230, varav 72 fanns i Gävle. Det är inte svårt att förstå att denna ekvation inte går ihop. Antalet nyanmälda platser under september var 23 % färre jämfört med för ett år sedan. Av de nyanmälda platserna har 142 en varaktighet på mindre än tre månader. 10 % färre personer fick jobb under september jämfört med för ett år sedan. De riktiga jobben lyser alltså med sin frånvaro i Gävleborg.

Antalet långtidsarbetslösa var i september 36,8 % fler än för ett år sedan. Ändå säger näringsministern i sitt svar att antalet långtidsarbetslösa i Gävleborgs län minskar.

I frågesvaret från den 9 augusti sade näringsministern att besparingen inte får leda till att antalet utförsäkrade ökar, och han försäkrade att han följde utvecklingen, vilket han också har sagt här i dag. Det räcker inte längre som svar till de 30 personer – och då har jag inte räknat in de senaste veckornas händelser – som fick anmäla sig som sökande till socialbidrag på grund av de hade blivit utstämplade.

Sedan vill näringsministern tydligt förklara för mig att regeringen inte har minskat anslagen för de arbetshandikappade. Tydligt eller inte, men för mig får det inte ihop. Först har man dragit in 300 miljoner – det går klart att avläsa ur propositionen. I vårpropositionen satsar man 90 miljoner, men fortfarande innebär det ett minus jämfört med utgångsläget på 210 miljoner.

Sedan säger man att man ska tillföra ytterligare 30 miljoner. Men för mig blir det fortfarande ett minus på 180 miljoner. Då skriver näringsministern i svaret att Arbetsmarknadsverket ska minska sina utgifter med 210 miljoner för att komma i balans. Verkligheten är den att i Gävleborgs län infördes anställningsstopp i början av sommaren för arbetshandikappade, och det stoppet har inte upphävts på grund av bristande resurser från AMV, eftersom man hade överskridit sin budget med 300 miljoner. Ska då de arbetshandikappade straffas för att Arbetsmarknadsverket inte kan sköta sin budget? Kan ministern svara mig på den frågan?

För bara någon timme sedan hölls en hearing i andrakammarsalen. Där påpekade man också effekten av att lönebidraget har dragits in under 1999. Och vad är det som händer nu? Jo, Samhall drabbas. Man kan alltså inte slussa ut de arbetshandikappade i s.k. riktiga jobb därför att det inte finns lönebidrag till dessa personer.

Jag tycker att det är nödvändigt att tillförsäkra arbetshandikappade möjligheten till ett fortsatt aktivt liv. Besparingar i AMS-åtgärder har bevisligen fått arbetslösheten att öka. Och jag vill då fråga: Är det rimligt att detta drabbar de arbetshandikappade?

Anf. 14 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag ska börja med att informera Ragnwi Marcelind om att Kristdemokraternas förslag till budget innebär en minskning av medel till arbetsmarknadspolitiken utgiftsområde som motsvarar nästan 2,5

Prot.

1999/2000:23

2 november

Svar på

interpellationer

miljarder kronor. Eftersom Kristdemokraterna inte redovisar hur denna minskning ska fördelas på anslag eller län tar jag mig friheten att räkna utifrån regeringens anslagsfördelning och AMS nuvarande länsfördelning.

För Gävleborgs län innebär Kristdemokraternas förslag en minskning med drygt 50 miljoner kronor för arbetsmarknadspolitiska åtgärder och en minskning med nästan 20 miljoner kronor för särskilda insatser för arbetshandikappade. Det är rimligt att jag utgår ifrån era motioner och era ställningstaganden när det gäller arbetsmarknadspolitiken. Därmed är det som jag säger överlägset bäst för både arbetshandikappade och arbetslösa, eftersom vi fördelar mer pengar än vad ni hade gjort om ni hade hanterat arbetsmarknadspolitiken på ert sätt.

Sedan vill jag ta upp frågan om långtidsinskrivna, och då har jag veckostatistiken framför mig. Enligt statistiken för Gävleborgs län har antalet långtidsinskrivna minskat med 202 personer under den senaste veckan. Antalet utförsäkrade har minskat i förhållande till föregående år. Så är det. Men låt mig ändå ansluta mig till det som Ragnwi Marcelind säger, att det är självfallet oacceptabelt att människor utförsäkras. Om det bara är en enda arbetshandikappad individ som vi inte kan hantera är det oacceptabelt.

Jag har mycket noga följt utvecklingen i Gävleborgs län och i några andra län där det finns problem, och jag har också meddelat AMS att man nu får gå igenom dessa län och försöka tillföra dem mer pengar, eftersom AMS har mer pengar att fördela.

Sammanfattningsvis driver vi nu en arbetsmarknadspolitik som leder till att allt fler får jobb. Vi ökar sysselsättningen kraftigt. Vi minskar åtgärderna med ca 50 000. Däremot har den öppna arbetslösheten ökat något under de senaste veckorna totalt sett över landet. Men sysselsättningen har ökat kraftigt. Antalet sysselsatta timmar har ökat, och antalet s.k. konjunkturbedingade åtgärder har minskat kraftigt. Men – och det är min poäng – antalet utförsäkrade har inte ökat, inte någonstans och inte heller i Gävleborgs län. Skulle det visa sig att antalet utförsäkrade ökar kraftigt kommer vi – och det har jag sagt tidigare här i kammaren – att vidta åtgärder för detta.

Det vore intressant om jag kunde få en förklaring till Kristdemokraternas förslag. Var ska de 2,5 miljarderna tas ifrån? Skulle det bli bättre för Gävleborgs län om man tog bort 2,5 miljarder?

Anf. 15 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! När det gäller historieskrivning kan vi självklart ge olika bilder utifrån vilket utgångsläge vi har. Angående vårt motionsalternativ vet jag att vi hade 30 miljoner utöver vad regeringen anslog just till arbetshandikappade eller lönebidragstjänster.

Vi vet att Gävleborgs län är ett oerhört drabbat län, inte minst av utflyttning och en hög arbetslöshet. Det som har skett under den senaste tiden – om Björn Rosengren ser på statistiken – är att äldre i högre grad har blivit arbetslösa. Antalet arbetslösa personer mellan 45 och 54 år har ökat. Det är en grupp som har väldigt svårt att komma tillbaka till arbetslivet igen.

Arbetsmarknadens sysselsättningsåtgärder har minskat tack vare att vi inte har de resurser som vi behöver i Gävleborg för att sätta människor

i arbete. Det har gjort att man i våras införde ett anställningsstopp för arbetshandikappade.

Jag kan inte åka hem och försvara mig inför de arbetshandikappade i Gävle kommun och Gävleborgs län när det gäller att vi inte kan skapa möjligheter för att de ska komma ut i arbete. Det borde också Björn Rosengren tänka på.

Man kan ha två sätt att handskas med detta att Arbetsmarknadsverket inte har kunnat hantera sin budget. Antingen låter man det gå ut över t.ex. arbetshandikappade eller också sätter man in resurser så att Arbetsmarknadsverket kan hantera de pengar och resurser som man har fått till sitt förfogande. Det står också i svaret från Björn Rosengren att Arbetsmarknadsverket ska utreda, utvärdera och komma tillbaka med förslag om hur man ska hantera pengarna.

En annan sak som hände i vårt län var att de frilänspengar som ställdes till vårt förfogande, 162 miljoner kronor, tydligen inte gick till åtgärder för de arbetslösa. Eller också gjorde de det, och det var ett så stort behov att de gick åt. I dag innebär det att när regeringen tog tillbaka 73 miljoner kronor, som man gjorde när man drog tillbaka de här pengarna, drabbade det ytterst de människor som är i behov av arbete, framför allt arbetshandikappade. Enligt den hearing som vi hade nyligen i andra-kammarsalen skulle de arbetshandikappade efter rehabilitering behöva slussas ut från Samhall till riktiga jobb i samhället. De hindras på grund av det beslut som har fattats av regeringen.

Jag ser på människan och på hur det här har slagit i Gävleborgs län, och jag är djupt oroad, Björn Rosengren, för konsekvenserna för den lilla grupp i samhället som kanske inte alltid häver upp sin röst och ropar på stöd. Jag tänker då på de arbetshandikappade.

Anf. 16 PATRIK NORINDER (m):

Fru talman! Jag har tagit fasta på två olika saker i Björn Rosengrens svar till Ragnwi Marcelind, och det är att näringsministern följer utvecklingen och att han är djupt oroad.

Om Björn Rosengren följer utvecklingen vet han att Gävleborgs län tillhör de län som har den absolut högsta arbetslösheten i Sverige; den är näst högst bland de länen. Han vet också att Gävleborgs län har en förändring i arbetslöshet, så att det är en ökad arbetslöshet i länet. Jag hoppas att näringsministern känner till det.

Det är mycket bekymmersamt i Gävleborgs län, som både Ragnwi Marcelind och jag lever i. Att näringsministern är oroad har jag full förståelse för, men är han oroad kan han som näringsminister försöka göra något åt det. Det här är kritiken mot näringsministern: näringsministern gör ingenting för att det ska bli ett bättre förhållande för sysselsättningen i Gävleborgs län.

Gävleborgs län är ett län som har mogna arbetsmarknader. De har låg tillväxt. De är dåligt anpassade till kompetens och tjänster. Vi har i länet få företag som har som målsättning att växa. Företagandet har blivit mera levebrödsföretag. Det beror naturligtvis på företagsklimatet i länet och i landet. Här är Björn Rosengrens roll att se till att få ett bättre företagsklimat. Det skulle kunna göra att vi fick en ökad sysselsättning.

Ragnwi Marcelind har tagit upp de handikappades och de arbetshandikappades situation. Vi har också en annan situation i länet. I min hem-

Prot.

1999/2000:23

2 november

Svar på

interpellationer

ort, som är en liten ort som heter Kilafors i Hälsingland, finns det ett företag med drygt 20 anställda som nu eventuellt kommer att tappa hela sin tillverkning på grund av att Samhall utkonkurrerar företaget. I detta lilla samhälle, med ungefär 1 500 invånare som är djupt drabbade av arbetslöshet, kan vi tappa ytterligare 20 arbetstillfällen på grund av att Samhall kan lämna bättre offerter och dumpar priserna.

Jag skulle vilja höra näringsministerns inställning till att Samhall tar över arbetstillfällen för företag i drabbade orter. Jag vore tacksam om jag kunde få en kommentar till det.

Anf. 17 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Får jag börja med konstaterandet att vi får gå tillbaka till 60-talet för att se en så bra tillväxt som vi har i dag i Sverige. Det har kommit drygt 100 000 nya jobb det senaste året. Vi har en tillväxt som få länder i Europa kan skryta med. Vi har en företagsutveckling när det gäller både att starta nya företag och att minska konkurser som få länder kan skryta med. Vi har väldigt svårt att se något liknande under modern tid i Sverige. Därmed vill jag konstatera att det går bra för Sverige.

Det finns län som historiskt och på andra sätt har varit beroende av de s.k. basnäringarna. Dit hör även mitt eget län, Norrbotten, som har högre arbetslöshet än Gävleborg. Jag tror mig alltså förstå vad som händer.

Jag vill än en gång säga att jag har tittat på Gävleborgs län. Länsarbetsnämnden där har begärt extra pengar och har fått de pengar som man har begärt. Om man begär mer pengar och kan visa att man behöver dem för åtgärder därför att folk blir utförsäkrade ska man få det. De pengarna finns på AMS.

Därmed menar jag att det är lite magstarkt att stå här mastodont och tala om för mig att jag inte gör något. Är det någon som har gjort något på arbetsmarknaden under det senaste året är det denna regering. Vi har ju vänt från hög arbetslöshet till tillväxt i dag. Det har också sina nackdelar, bl.a. regionala obalanser.

Jag vill alltså konstatera detta: jag tittar på statistiken och kan se att den öppna arbetslösheten, som jag sade tidigare, nu ökar något över hela landet. De konjunkturberoende åtgärderna har minskat med ungefär 50 000. Det finns alltså medel att öka de konjunkturpolitiska åtgärderna. Det saknas inte pengar, utan pengarna finns. Men länsarbetsnämnderna får, liksom Gävleborgs läns länsarbetsnämnd, hemställa om att få mer pengar om det visar sig att det blir ökade utförsäkringar, om det är som ni säger.

Däremot ökar sysselsättningen kraftigt fortfarande. Det är det som är poängen. Det är det som är det nya med arbetsmarknadspolitiken. Det gäller att driva en arbetsmarknadspolitik där sysselsättningen ökar.

När det sedan gäller Samhalls roll vet jag inte vilken uppfattning Ragnwi Marcelind har. Låt mig ändå konstatera att Samhall spelar en väldigt viktig roll. Samhall är nog det viktigaste instrument vi har för arbetshandikappade, och därför ska vi värna om Samhall. Det är ett av de viktigaste instrumenten. Jag vill också påstå att inget land i världen har lyckats så väl med att bygga upp den organisationen som vi har gjort.

Jag kan inte svara på ett enkelt påstående att Samhall konkurrerar ut andra företag. Jag tror inte att det är sant. Själva ingången är att man inte gör det, men skulle det visa sig att man gör det någonstans får vi ta upp

en diskussion. Jag kan alltså inte säga att det är så bara efter ett enkelt påstående, men om det skulle visa sig att det är så får vi självfallet titta på det.

Prot.
1999/2000:23
2 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 18 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Min syn på Samhall kan jag gärna redogöra för. Jag tycker också att Samhall är en oerhört viktig del i samhället. Problemet med Samhall har varit att sedan man måste se till att ta fram lönsamhet har det lett till – jag har också motionerat om det i höst – att de som är verkligt arbetshandikappade inte har platsat på Samhall. De har inte kunnat leva upp till trycket att hålla produktionen uppe på den nivå som man har önskat för att uppnå sina lönsamhetsresultat. Jag tycker att det är fel. När man nu har arbetshandikappade på Samhall, som man har lyckats rehabilitera för att de ska kunna gå ut i riktiga arbeten, får det inte stoppa på att det inte finns pengar så att de kan få lönebidrag och komma ut i verksamheten.

Ja, vi kan se att det inte har varit en sådan tillväxt sedan 60-talet. Men tillväxt är inte bara att det blir fler jobb. Vi kan se på tillväxten i Gävleborgs län, som handlar om att de stora företagen effektiviserar. Samtidigt har de också rationaliserat bort människorna. Det innebär att vi behöver ännu fler jobb.

Tittar man på Gävleborgs län när det gäller företagande ser man att länet ligger nästan sist också på den listan, i fråga om att få människor stimulerade. Klimatet är inte sådant att de vill starta nya företag där.

Sedan vill jag säga till Björn Rosengren att jag kanske har låtit väldigt bitsk här i dag. Men jag är väldigt tacksam för hälsningen som jag ska ta med till länsarbetsnämnden, att kan man tala om vad man behöver mer pengar till – och jag vet att människor faktiskt blir utstämplade dessa dagar – så ska man också få det, har Björn Rosengren sagt. Det tackar jag för och tar med mig hälsningen hem till länsarbetsnämnden.

Anf. 19 PATRIK NORINDER (m):

Fru talman! Låt mig slå fast att jag delar Björn Rosengrens uppfattning att Samhall är oerhört viktig. Vi behöver Samhall, det är min grundinställning också. Men jag tycker inte att det är rätt att Samhall tar över riktiga arbetsuppgifter i fungerande företag genom att priskonkurrera ut dem.

Statsrådet sade ”är inte sant” och ”tror inte”. Det finns ett annat uttryck för ”inte sant” och det är ”ljuga”. Är det vad statsrådet påstår att jag gör? Jag ska i så fall be att få tala om att det här hotet är en verklighet. Det går att läsa om i tidningarna. Jag förstår att Björn Rosengren kanske inte läser Ljusnan, men det gör jag. Dessutom har jag företaget mycket nära mig, så jag vet vad det handlar om. Det här är en verklighet. Det är tydligt att det finns anledning att ta en debatt senare om Samhalls roll.

Tyvärr fortsätter näringsministern här med att göra en förskönande bild av verkligheten. Sysselsättningen är på en mycket låg nivå. Den är stigande; det är helt rätt. Men den är mycket lite stigande från en mycket, mycket låg nivå. Det borde ha varit en mycket, mycket högre sysselsättningsgrad i Sverige.

Jag tror att det var ordet mastodont som näringsministern använde. Själv skulle jag vilja säga att det är rätt magstarkt att påstå att regeringen

gör någonting. Berätta vad man gör t.ex. för att förenkla regelverket för företagare. Vad gör man för att sänka skatter? Vad gör man för en flexiblere arbetsrätt? Vad gör man för att få en bättre företagsamhetssfär? Inte ett dyft!

De små, små förändringar som man försöker göra har inte visat sig verkningsfulla. Det är en handlingsförlamad regering vi har, och där är ministern ansvarig.

Anf. 20 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det är magstarkt, tycker jag, att stå och säga att detta är en handlingsförlamad regering. Det har visat sig att vi har haft den snabbaste tillväxten sedan 60-talet. Det har visat sig att vi inte har haft en så stor ökning av sysselsättningen sedan 80-talet. Det har visat sig att vi, enligt de bedömningar som OECD gör om den ekonomiska politiken, bara får beröm. Det har visat sig att vi har utländska investerare som investerar i detta land ungefär 200 miljarder per år. Att då stå och säga att denna regering inte gör någonting – ja, vad är då sant och vad är lögn?

Jag får sedan säga att det är tur att vi har denna begåvade regering. Det är tur att vi har en regering som kan driva en arbetsmarknadspolitik. Det är tur att vi har en regering som fördelar resurser för detta, för hade Kristdemokraterna fått bestämma hade vi haft 2,5 miljarder mindre till arbetsmarknadspolitik. Detta är ju ett faktum. Frågan är var vi då hade tagit pengarna ifrån, från vägbyggen eller från andra åtgärder för att klara av det som anses vara rättmätigt i Gävleborg.

Avslutningsvis vill jag säga att ingen regering, hur begåvad den än är – kanske så högt begåvad som denna regering – klarar av att öka sysselsättningen genom att fatta lagbeslut eller fördela en mängd pengar till en region. Det krävs en egen kraft i regionen. Det krävs att man också deltar kraftfullt i regionen för detta. Det vet jag att man gör i Gävleborgs län i de s.k. tillväxtavtalen. Dem sitter vi nu och ska förhandla om. Möjligheten att klara av detta är att det finns ett starkt engagemang i Gävleborgs län tillsammans med denna mycket goda regering. Tack.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1999/2000:33 om Aralsjön

Anf. 21 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Margareta Viklund har frågat utrikesministern vad regeringen gjort och avser göra när det gäller Aralsjöns svåra situation och miljökatastrofen i anslutning till denna. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

För 30 år sedan var Aralsjön i Centralasien världens fjärde största insjö. I dag finns där kilometervis av torr sand runt en gång blomstrande fiskebyar. I vissa delar har kustlinjen dragit sig tillbaka 120 km från den ursprungliga, och vattenvolymen är mindre än en tredjedel av vad den var 1961.

Där kustlinjen har dragit sig tillbaka är marken inte bara täckt av ett saltlager; den är också starkt förorenad av jordbruks- och industrikemiska

restprodukter. Dessa föreningar har förts och förs av starka vindar till kringliggande områden, där de orsakar stora hälsoproblem, inte minst för barnen, och omfattande markförstöring. De problem som regionen och dess befolkning står inför är enorma, och de drabbade länderna Kazakstan, Turkmenistan och Uzbekistan förmår inte att ensamma tackla dem.

Från svensk sida är vi medvetna om problemen och omfattningen av dem och stöder flera projekt med anknytning till den ekologiska katastrofen i regionen.

I Stockholm hölls våren 1998 en konferens anordnad av Kungliga vetenskapsakademien, Rädda Barnen och Svenska UNIFEM-kommittén – FN:s kvinnofond – för att sprida kunskap om Aralsjön och dess problem, speciellt med inriktning på kvinnors och barns situation. I konferensen, som ekonomiskt stöddes av Sida, deltog företrädare för många länder.

År 1997 anslag Sida 1,5 miljoner kronor för att utvärdera dammsäkerheten i Aralsjöbäckenet. För 1998 och 1999 har Sida sammanlagt anslagit 7,2 miljoner kronor för ytterligare dammundersökningar och utbildning av lokala dammexperter.

Insatserna görs inom ramen för ett program för effektiv hushållning med de knappa vattenresurserna och de sker i samarbete med Världsbanken, andra givare och de berörda länderna.

Med 5,5 miljoner kronor stöder Sverige också ett hälsoprogram med inriktning på regionen Karakalpakstan i Uzbekistan samt näraliggande område i Turkmenistan. Projektet inriktar sig på att förbättra hälsotillståndet för dem som drabbats av katastrofen.

Sida har också, inom ramen för stöd till FN:s konvention för ökenbekämpning, anslagit 900 000 kr till NGO:er – *non-governmental organizations* – i de centralasiatiska republikerna för information, opinionsbildning och planering av insatser kring Aralsjön.

För att komma till rätta med en katastrof av denna dimension är det väsentligt att världssamfundet uppmärksammar den och bidrar med resurser.

Från svensk sida kommer vi självfallet att följa utvecklingen i och kring Aralsjön och också fortsättningsvis bidra med insatser i regionen.

Anf. 22 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret på interpellationen.

Aralsjön är kanske den största ekologiska katastrofen någonsin orsakad av människor. Läkare utan gränser, som i år ska få Nobels fredspris, har bl.a. insett sjöns stora betydelse, tidigare som en hälsofaktor för att bevara hälsan och numera som en sjukdomsfaktor för både människor och natur. Den har också blivit en krisfaktor för olika länder som är och har varit beroende av Aralsjön för sina liv och sin existens.

Omkring fem miljoner människor bor i sjöns närhet. De bor i olika stater, i olika städer och byar som alla andra människor. På sikt är det svårt att tänka sig att människorna ska kunna bo kvar om läget inte förbättras.

Egentligen är det ganska konstigt att det har varit så tyst om Aralsjön eller att den information som har gått ut om tillståndet för regionen kring Aralsjön har gått så spårlöst förbi. Har möjligen bistandsministern någon förklaring till det?

Prot.

1999/2000:23

2 november

Svar på

interpellationer

Fru talman! Bomull upptar knappt 5 % av världens åkerareal, men 11 % av de jordbrukskemikalier som säljs i världen används just inom bomullsodlingen. Hela 25 % av de insektsmedel som försäljs årligen används på bomull.

Uzbekistan, som är ett av länderna vid Aralsjön, svarar för nära två tredjedelar av f.d. Sovjetunionens bomullsproduktion. F.d. Sovjetunionen ligger som nummer två i världen när det gäller produktion av bomull. Floder som tidigare rann ut i Aralsjön har avletts för att bevattna det som skulle bli världens största bomullsproducerande område. Aralsjöns yta har minskat till nära hälften, och vattennivån har, precis som vi hörde alldeles nyss, sjunkit 14 meter sedan 1970. Men efter den beräkningen har det gått tio år.

Det är inte bara vattenminskningen som är problemet, utan också bekämpningsmedlen. Användningen av bekämpningsmedel började i samband med andra världskriget, och den första generationen insektsmedel – de organiska klorföreningarna, t.ex. DDT – utvecklades. Till en början visade det sig att de medlen var mycket pålitliga. De tog kol på så gott som allt som över huvud taget andades i bomullsplantagen. Odlarna uppmanades till systematisk användning av dessa undermedel, oavsett hur stora skador insekterna egentligen åstadkom. Banker, låneinstitut och bomullsuppköpare såg användningen som en försäkring mot skördeförluster.

Fru talman! I dag vet vi hur fel detta var. Det går inte att våldföra sig på naturen vare sig på det ena eller andra sättet. Situationen för Aralsjön och människorna omkring den är oroande – om det ordet räcker. Om vi ska kunna rädda den här delen av världen för människor, både nu levande och kommande, krävs stora gemensamma kraftanstängningar. Vilka är biståndsministrarnas och regeringens planer för att rädda Aralsjön, restaurera den och därmed kanske rädda freden i området, men framför allt hjälpa människorna där att överleva genom att ge dem vatten och inkomstmöjligheter? Jag ser ingen helhet i de insatser som har gjorts och som biståndsministern pekar på.

Anf. 23 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Först vill jag gå till Margareta Viklunds första fråga om tystnaden och förklaringen till den. Det var naturligtvis mot den bakgrunden som initiativet till att anordna denna mycket betydelsefulla konferens togs förra året. Det var just för att rikta uppmärksamheten på den stora miljökatastrof som pågår.

Vad gör vi fortsättningsvis som en part – ett deltagandeland – i ett större sammanhang? Det är naturligtvis en fråga som bara kan lösas med gemensamma ansträngningar, där Sverige kan vara en bidragande part. Vad som har hänt sedan denna konferens avhölls förra året är att Sida våren detta år, 1999, har besökt Aralsjön för att helt enkelt följa upp de svenska insatserna och se vilka effekter som de har bidragit till. Från svensk sida avser vi att fortsättningsvis stödja de projekt som vi redan arbetar med, men planerar också att initiera nya projekt – kanske framför allt med inriktning på den sociala sektorn.

För att detta ska bli effektivt – för att det ska fungera på ett bra sätt – behöver dessa projekt vara lokalt och regionalt förankrade. Det är just

detta stöd till de regionalt förankrade projekten som vi också tycker är mycket viktigt att ge fortsättningsvis.

Anf. 24 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Sida har besökt Aralsjön, och det hölls en konferens förra året. Men sedan, då? Det är ändå så tyst, tycker jag. Man hör så lite om Aralsjön. Det är klart att den frågan drunknar i allt som gäller Kosovo och Balkan och allting annat som händer i världen. Men detta är ändå en oerhört stor naturkatastrof, skapad av människor. Vi har ett speciellt ansvar, tycker jag, som medmänniskor. Lite mer av engagemang och insatser skulle jag önska att vi hade.

Sida ska göra många olika insatser. Biståndsministern nämnde att man måste samverka i denna fråga. Då skulle jag vilja fråga hur Sida samarbetar i sina insatser i Aralsjön med de lokala och regionala organisationerna. Det blir kanske ett kort svar, men ändå. Hur samarbetar man med de större organisationerna – med FN och andra?

I nästan alla svar på frågor och interpellationer låter det som om Sverige är världsbäst i alla sammanhang. Vi är jätteduktiga, och vi gör si och så mycket för att hjälpa och ställa till rätta. Vi delar ut pengar till olika projekt – den ena eller andra summan. Det låter väldigt bra. Det är många gånger oerhört imponerande. Men uppgifterna om allt det Sverige ger och gör sätts i svaren sällan i relation till vad andra länder gör – deras insatser – och biståndstagarnas behov. Vi skulle egentligen kunna göra ännu mycket mer utifrån våra förutsättningar.

Trots Sveriges, som det kan tyckas av biståndsministerns svar, stora insatser för Aralsjön finns det otroligt lite material om situationer, planer, arbete och annat när det gäller Aralsjön. Det verkar vara om inte helt tyst så nästintill om denna tickande miljöbomb. Ska den bomben bara få ticka på till dess att den exploderar med oanade konsekvenser som följd för i första hand de berörda människorna och länderna och i andra hand, i ett större perspektiv, den ekologiska balansen? Om inte måste tystnaden brytas och massiva insatser sättas in.

Från svensk sida, säger biståndsminister Maj-Inger Klingvall i sitt svar, kommer vi självfallet att följa utvecklingen i och kring Aralsjön och också fortsättningsvis bidra med insatser i regionen. Det skulle vara intressant att veta på vad sätt Sveriges regering tänker bidra ytterligare för att rätta upp Aralsjön och för att ge den dess tidigare stora anseende och betydelse tillbaka. Ministern säger också följande: ”För att komma till rätta med en katastrof av denna dimension är det väsentligt att världssamfundet uppmärksammar den och bidrar med resurser.” Jag håller med om det. Men jag undrar hur regeringen tänker agera för att väcka världssamfundet så att det uppmärksammar Aralsjöns och människornas situation i de omkringliggande länderna mer än det har gjort hittills och så att det bidrar med mer resurser.

Jag anser, fru talman, att insatserna måste göras på många olika områden när det gäller Aralsjön. Bevattningskanalerna måste repareras och effektiviseras. På lång sikt måste produktionsstrukturen ändras, så att man går över till mindre vattenkrävande grödor än bomull. På kort sikt handlar det om att göra konkreta insatser för människor i området, så att de kan våga tro på framtiden. Det handlar om att stärka det civila sam-

Prot.
1999/2000:23
2 november

*Svar på
interpellationer*

hället och inleda ett praktiskt samarbete särskilt på hälso- och sjukvårdsområdet. Det handlar om fredsarbete, fru talman.

Anf. 25 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Att uppmärksamma denna miljökatastrof tror jag är av utomordentligt stor vikt, liksom att vi ska se många aktörer i arbetet med att uppmärksamma den. Då tänker jag förstås på FN-organen, men också på de olika kommittéer som arbetar inom frivilligorganisationerna. Jag vill peka på dem som deltog i konferensen 1998. De bär på ett kunskapsunderlag som är oerhört väsentligt när det gäller att driva opinion, arbeta för frågan och väcka människor när det gäller denna miljökatastrof.

Vi stöder också, som jag sade i mitt svar till interpellanten, de regionala *non-governmental organizations* som finns i området just därför att de också ska kunna bedriva informationsverksamhet och opinionsbildning. NGO:er är av stor vikt i arbetet för att göra problemet synligt.

Men sedan vill jag också peka på det arbete som faktiskt pågår inom FN-organen. UNDP har ju både regionala och nationella program i länderna runt Aralsjön. De regionala programmen inriktar sig främst på att utforma olika samsamarbetsstrukturer mellan länderna, men det gäller också olika former av gemensamma projekt. De nationella programmen inriktar sig framför allt, kan man säga, på de humanitära behoven. Och här bidrar vi ju också från svensk sida. Vi är sjätte största bidragsgivare till UNDP. I år får UNDP 490 miljoner kronor av vår biståndsram, och det kommer att öka ytterligare under nästa år.

Sedan till den här frågan om vad vi nu konkret vill gå vidare med. Ja, som jag sade har Sida gjort den här resan för att informera sig om läget och se till effekterna av de hittills utförda insatserna. Här handlar det dels om att fortsätta stödja de projekt som vi redan arbetar med, dels också om att initiera nya projekt. Det får naturligtvis ske i en process mellan Sida och mottagarlandet för att se vad det är man behöver och vilka projekt och program som är mest angelägna för mottagarlandet.

Det är några exempel på vad vi gör. Det är också exempel på att många olika aktörer behöver delta just för att öka uppmärksamheten på denna stora miljökatastrof.

Anf. 26 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Det är klart att många insatser görs. Det har jag sagt tidigare. Men jag skulle vilja fråga: Hur ser biståndsministern på Aralsjöns framtida situation? Finns det något hopp för den här sjön eller är den helt såld?

Sedan skulle jag också vilja framföra en undran med anledning av det som står i interpellationssvaret, och som jag redan har citerat: "För att komma till rätta med en katastrof av denna dimension är det väsentligt att världssamfundet uppmärksammar den och bidrar med resurser." Menar då biståndsministern att världssamfundet inte har uppmärksammat det här? Och vad kan vi i Sverige göra ytterligare – för en del har vi tydligen redan gjort – för att få världen och världssamfundet att ordentligt uppmärksamma det här och sätta upp den här frågan på sin dagordning? Det handlar ju nästintill om ett av våra grannländer.

Fru talman! I framför allt öststaterna, och därmed också ganska nära vårt eget land, finns det många tickande miljöbomber. Aralsjön är en. Vi

har Barentsregionen med sina problem. Vi har kärnkraftverken: Ignalina, Tjernobyl och andra. Vi har atomavfallssjöar m.m. för att nu nämna något. Men det är ganska tyst om också de problemen, vad jag kallar de tickande bomberna. Det finns en del som försöker att få i gång debatt och aktiviteter innan miljöhotet blivit den katastrof som många fruktat och varnat för. Man försöker lyfta fram det här.

Till slut, eftersom jag inte har mer talartid, kan man sammanfattningsvis säga att det finns oerhört mycket att göra på miljöområdet. De här miljöfrågorna har egentligen inga gränser. De känner inte av några länders gränser. Arbetet med miljön handlar om att säkra våra barns och barnbarns framtid i generationer framåt i tiden.

Anf. 27 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Självklart är det inte så att Sverige kan lösa problemen runt Aralsjön. Vi är *en* part i ett större sammanhang där både andra länder och FN-organ, men också frivilligorganisationer av skilda slag, kan spela viktiga roller. Det är klart att vi ständigt måste uppmärksamma det här problemet så att det inte fullständigt faller i glömska och vi inte alls har någon medvetenhet om vad som faktiskt händer på inte alltför långt avstånd från vårt eget land. Att ständigt uppmärksamma den här frågan tror jag måste vara ett viktigt mål i arbetet.

Sedan till frågan om vad det finns för hopp för den här sjön. Det är naturligtvis väldigt svårt att uttala sig om det. Vad vi kan se är att vi kan hjälpa till med dammsäkerheten, att öka effektiviteten i dammarna. Det kommer att betyda en mycket bättre hushållning med vattnet i de här bevattningsanläggningarna. Även det program som gäller hälsan, det som handlar om det humanitära stödet och vårt eget nationella program via Sida är naturligtvis sådant som behöver utvecklas.

Ser vi till vad som har utlöst den här mycket komplexa ekologiska katastrofen kring Aralsjön är det delvis fråga om felaktig bevattningsteknik. Där kan vi vara med och hjälpa till. Men det är också ineffektiv administration och brist på kommunikation mellan politiker, tekniker och befolkning i det dåvarande Sovjetunionen.

Uppgiften är alltså mycket stor och omfattande, men vi vill från svensk sida spela en roll i arbetet. Vi vill fortsätta med stödet men också utveckla det.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

1999/2000:Sf6–Sf8 till socialförsäkringsutskottet

Prot.

1999/2000:23

2 november

Svar på

interpellationer

8 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Utrikesutskottets betänkanden 1999/2000:UU3–UU5
Justitieutskottets betänkande 1999/2000:JuU3
Lagutskottets betänkande 1999/2000:LU1
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1999/2000:SfU4
Socialutskottets betänkande 1999/2000:SoU3
Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 1999/2000:MJU3–MJU5
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1999/2000:AU3

9 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
1999/2000:18 Förstärkt skydd för avvecklingen av förpliktelser på finansmarknaden

Redogörelse
1999/2000:JO1 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

10 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes
den 1 november

1999/2000:53 av *Gudrun Lindvall* (mp) till miljöminister Kjell Larsson Sork, miljöövervakning och dödligt virus
1999/2000:54 av *Michael Hagberg* (s) till miljöminister Kjell Larsson Skydds jakt på varg
1999/2000:55 av *Marianne Samuelsson* (mp) till justitieminister Laila Freivalds
Ett öppnare SÄPO
1999/2000:56 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist Långtidssjukskrivna och vårdköer

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 november.

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

Prot.
1999/2000:23
2 november

den 29 oktober

1999/2000:136 av *Lennart Klockare* (s) till försvarsminister Björn von Sydow
Arméns Musikkår i Norrland (AMN)

den 1 november

1999/2000:137 av *Bertil Persson* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Sjukskrivningar som konfliktvapen

1999/2000:138 av *Ester Lindstedt-Staaf* (kd) till miljöminister Kjell Larsson

Miljömärkningssystem

1999/2000:139 av *Lars Gustafsson* (kd) till justitieminister Laila Freivalds

Barnets bästa

1999/2000:140 av *Inger René* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg

Fiskelagens bifångstregel

1999/2000:141 av *Krister Örnfjäder* (s) till finansminister Bosse Ringholm

Taxfree

1999/2000:142 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksminister Margareta Winberg

Kadmium i potatis

1999/2000:143 av *Ola Karlsson* (m) till kulturminister Marita Ulvskog

Priset för integriteten

1999/2000:144 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsminister Göran Persson

Militära kommittéer

1999/2000:145 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsminister Göran Persson

Jämställdhet i tillsättning av generaldirektörer

1999/2000:146 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till socialminister Lars Engqvist

Efterlevande av tobakslagen

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 november.

12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 29 oktober

1999/2000:81 av *Dan Kihlström* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Statsbidrag till generationsövergripande organisationer

1999/2000:83 av *Karin Pilsäter* (fp) till utrikesminister Anna Lindh
Mänskliga rättigheter i Vitryssland

den 1 november

1999/2000:100 av *Per Lager* (mp) till miljöminister Kjell Larsson
Tolv miljöprofessorer

den 2 november

1999/2000:113 av *Göte Wahlström* (s) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Kunskap om arbetslivet

1999/2000:132 av *Rosita Runegrund* (kd) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Undervisningsmaterial med brottsförebyggande perspektiv

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 16 november.

13 § Kammaren åtskildes kl. 15.26.

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot.
1999/2000:23
2 november

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om aktuell debatt	1
3 § Meddelande om frågestund.....	1
4 § Svar på interpellation 1999/2000:29 om Västerleden i Stockholm	2
Anf. 1 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	2
Anf. 2 LENNART DALÉUS (c)	3
Anf. 3 PER-RICHARD MOLÉN (m)	4
Anf. 4 CARL-ERIK SKÅRMAN (m).....	4
Anf. 5 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	5
Anf. 6 LENNART DALÉUS (c)	6
Anf. 7 PER-RICHARD MOLÉN (m)	7
Anf. 8 CARL-ERIK SKÅRMAN (m).....	7
Anf. 9 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	8
Anf. 10 LENNART DALÉUS (c)	8
Anf. 11 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	9
5 § Svar på interpellation 1999/2000:31 om arbetslösheten	9
Anf. 12 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	9
Anf. 13 RAGNWI MARCELIND (kd)	11
Anf. 14 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	11
Anf. 15 RAGNWI MARCELIND (kd)	12
Anf. 16 PATRIK NORINDER (m)	13
Anf. 17 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	14
Anf. 18 RAGNWI MARCELIND (kd)	15
Anf. 19 PATRIK NORINDER (m)	15
Anf. 20 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	16
6 § Svar på interpellation 1999/2000:33 om Aralsjön	16
Anf. 21 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	16
Anf. 22 MARGARETA VIKLUND (kd).....	17
Anf. 23 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	18
Anf. 24 MARGARETA VIKLUND (kd).....	19
Anf. 25 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	20
Anf. 26 MARGARETA VIKLUND (kd).....	20
Anf. 27 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	21
7 § Hänvisning av ärenden till utskott	21
8 § Förnyad bordläggning	22
9 § Bordläggning.....	22
10 § Anmälan om interpellationer.....	22
11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	23
12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	24
13 § Kammaren åtskildes kl. 15.26.....	24

Prot.
1999/2000:23
2 november

Elanders Gotab, Stockholm 1999